

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ВАЛЬЧУК Андрій Олегович

УДК 658.012.8

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА ФОП МАЗУР І.С. М. ЖИТОМИР**

Спеціальність 051 «Економіка»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Андрій ВАЛЬЧУК

Керівник роботи
д. е. н., професор

ВАЛІНКЕВИЧ Н.В.

_____ (підпис керівника)

(ім'я та прізвище керівника)

АНОТАЦІЯ

Вальчук А.О. Економічна діагностика результатів діяльності підприємства ФОП Мазур І.С. м. Житомир. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 051 «Економіка». – Поліський національний університет, Житомир, 2025.

В кваліфікаційній роботі приділено увагу дослідженню теоретичних і методичних засад економічної діагностики результатів діяльності підприємства, а саме розглянуто сутність економічної діагностики, її об'єкти, суб'єкти, завдання та методологічну основу. Визначено роль економічної діагностики у виявленні резервів зростання прибутку, оцінці фінансового стану та обґрунтуванні управлінських рішень. Проведено комплексну діагностику результатів господарської діяльності ФОП Мазур І.С. м. Житомир, включаючи аналіз фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності та рентабельності, а також оцінку конкурентного середовища. Запропоновано напрями удосконалення діяльності підприємства шляхом технічного переозброєння з впровадженням сучасного обладнання, розраховано економічну ефективність інвестицій та обґрунтовано перехід до нормальної фінансової стійкості.

Ключові слова: економічна діагностика, фінансовий стан, рентабельність, технічне переозброєння, інвестиційна ефективність.

SUMMARY

Valchuk A.O. Economic diagnostics of the results of the activities of the enterprise FOP Mazur I.S. Zhytomyr. – Qualification work in the form of a manuscript.

Qualification work for the degree of “Master” in the specialty 051 “Economics”. – Polissia National University, Zhytomyr, 2025.

The qualification work focuses on the study of the theoretical and methodological principles of economic diagnostics of the results of the enterprise's activities, namely, the essence of economic diagnostics, its objects, subjects, tasks and methodological basis are considered. The role of economic diagnostics in identifying profit growth reserves, assessing financial condition and substantiating management decisions is determined. A comprehensive diagnosis of the results of the economic activity of the individual entrepreneur Mazur I.S. Zhytomyr was carried out, including an analysis of financial stability, liquidity, business activity and profitability, as well as an assessment of the competitive environment. Directions for improving the enterprise's activities through technical re-equipment with the introduction of modern equipment are proposed, the economic efficiency of investments is calculated and the transition to normal financial stability is justified.

Keywords: economic diagnostics, financial condition, profitability, technical re-equipment, investment efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Поняття та сутність економічної діагностики результатів діяльності підприємства.....	6
1.2. Методологічна основа економічної діагностики результатів діяльності підприємства	11
Висновок до розділу 1.....	16
РОЗДІЛ 2 ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ФОП МАЗУР І. С. М. ЖИТОМИР.....	17
2.1. Характеристика ФОП Мазур І.С. м. Житомир та аналіз конкурентного середовища діяльності суб'єкта господарювання.....	17
2.2. Діагностика результатів господарської діяльності підприємства.....	22
Висновок до розділу 2.....	30
РОЗДІЛ 3 ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ФОП МАЗУР І. С. М. ЖИТОМИР	31
3.1. Напрями удосконалення результатів господарської діяльності підприємства шляхом впровадження нової техніки.....	31
3.2. Оцінка ефективності запропонованих заходів.....	36
Висновок до розділу 3.....	40
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45
ДОДАТКИ	50

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Забезпечення ефективного функціонування підприємств вимагає економічно обґрунтованого управління їхньою діяльністю, яке значною мірою залежить від здатності проводити її глибоку економічну діагностику. За допомогою діагностики вивчаються тенденції розвитку, досліджуються фактори змін результатів діяльності, обґрунтовуються плани та управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, оцінюються досягнуті показники, формується економічна стратегія розвитку – що підкреслює актуальність теми дослідження.

Економічна діагностика результатів діяльності є науковою базою для прийняття управлінських рішень у бізнесі. Для їх обґрунтування необхідно виявляти та прогнозувати наявні й потенційні проблеми, виробничі та фінансові ризики, визначати вплив прийнятих рішень на рівень ризиків і доходності. Фінансова звітність є найважливішим джерелом інформації про діяльність підприємства. Інтерпретація показників фінансової звітності різними суб'єктами бізнесу необхідна для прийняття управлінських рішень різного характеру.

Аналіз останніх досліджень. Питанням сутності економічної діагностики результатів діяльності підприємства приділено увагу в працях таких дослідників: Бохонко О.В., Стрільчук Р.М. [6], Голей Ю.М. [11], Коваленко В. В. [21], Кременець Ю. [23], Мулик Т. О. [29]. Проблемам методології та процесу економічної діагностики присвячено праці таких вчених: Андрієнко М. М., Корж Л. О. [1], Базилінська О. Я. [2], Дикань В.Л., Токмакова І.В., Овчиннікова В.О. [13], Гусева О.Ю., Воскобоева О.В., Ромащенко О.С. [12], Веретенникова Г.Б., Омелаєнко Н.М. [8].

Аналіз наукових публікацій і спеціалізованої літератури, присвячених питанням оцінювання ефективності діяльності підприємств, показав, що теоретичні та методичні основи економічної діагностики залишаються недостатньо розробленими. Це свідчить про потребу в більш глибокому дослідженні проблем

виявлення, аналізу та оцінювання результатів господарської діяльності підприємства, що зумовлює актуальність теми кваліфікаційної роботи.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретико-методичних засад економічної діагностики результатів діяльності підприємства, а також розробка практичних рекомендацій щодо покращення фінансових результатів діяльності підприємства ФОП Мазур І.С. м. Житомир.

Для досягнення поставленої мети поставлено наступні завдання:

- проаналізувати поняття та сутність економічної діагностики результатів діяльності підприємства;
- розглянути методологічну основу економічної діагностики результатів діяльності підприємства;
- представити характеристику ФОП Мазур І.С. м. Житомир та здійснити аналіз конкурентного середовища суб'єкта господарювання;
- здійснити діагностику результатів господарської діяльності підприємства;
- визначити напрями удосконалення результатів господарської діяльності підприємства шляхом впровадження нової техніки;
- розрахувати економічну ефективність запропонованих заходів.

Об'єкт і предмет дослідження. *Предметом* дослідження є теоретичні, методичні та практичні основи економічної діагностики результатів діяльності підприємства. *Об'єкт* дослідження - процес економічної діагностики результатів діяльності ФОП Мазур І.С. м. Житомир.

Методи дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи застосовано комплекс методів наукового пізнання, що забезпечує всебічність і обґрунтованість аналізу. Зокрема, використано метод дедукції для переходу від загальних теоретичних положень до конкретних висновків щодо діяльності підприємства; метод аналізу – для розкладання складних економічних процесів на складові; системний підхід – для розгляду підприємства як цілісної системи з взаємопов'язаними елементами; метод розрахунку фінансових і економічних показників – для кількісної оцінки ліквідності, рентабельності, оборотності тощо;

структурно-логічний метод – для побудови логічних схем, таблиць і графіків, що ілюструють динаміку та структуру показників.

Інформаційною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених і практиків, присвячені економічній діагностиці результатів діяльності підприємства, офіційна документація ФОП Мазур І.С. м. Житомир, зокрема фінансова звітність та управлінська звітність, внутрішні накази та положення, а також відкриті інформаційні ресурси Інтернету, включно з профільними онлайн-платформами.

Публікації. Основні результати дослідження викладені в 3 одноособових працях загальним обсягом 0,27 ум. друк. арк.: Інструменти і практики публічного управління: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції 19-20 червня 2025 року –Житомир: Поліський національний університет, 2025. – 560 с.; Інформаційно-комунікаційні технології : дослідження молоді наукової спільноти : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених, Дніпро, 11-12 грудня 2025 р. Дніпро : ДМетІ УДУНТ, 2025. 123 с.; Студентські наукові читання – 2024: Збірник наукових праць Науково-практичної конференції «Студентські наукові читання – 2024» за результатами I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт. Житомир: Поліський національний університет, 2024.

Практичне значення отриманих результатів Практичне значення отриманих результатів полягає у обґрунтуванні комплексу заходів щодо технічного переозброєння ФОП Мазур І.С. м. Житомир шляхом впровадження сучасного деревообробного обладнання, що дозволить знизити виробничу собівартість продукції, підвищити продуктивність та забезпечити відповідність виробів євростандартам. Розроблено інвестиційний проект у забезпечити підприємству стійкий економічний ефект у вигляді зростання чистого прибутку, підвищення рентабельності та переходу до нормального рівня фінансової стійкості.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (41 найменування), 12 додатків. Робота викладена на 50 сторінках комп'ютерного тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та сутність економічної діагностики результатів діяльності підприємства

Економічна діагностика результатів діяльності підприємства є невід'ємною складовою ефективного управління в умовах сучасних ринкових викликів. Вона дозволяє не лише оцінити поточний фінансовий стан, але й виявити приховані проблеми, оцінити ефективність використання ресурсів та спрогнозувати можливі ризики. Саме тому, для забезпечення ефективності процесу діагностики особливого значення набуває комплексне використання внутрішньої та зовнішньої інформації, а також застосування різноманітних методів аналізу для отримання об'єктивних і достовірних висновків, що слугують основою для стратегічного планування та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Найважливішу роль в інформаційному забезпеченні аналізу відіграє внутрішня інформація, до якої належать усі види господарського обліку (оперативний, поточний, виробничий, управлінський, фінансовий), бухгалтерська та статистична звітність, установчі документи, юридична документація (договори з постачальниками, покупцями, кредиторами, інвесторами), технічна та проектна документація (асортимент продукції, її якість, рівень технологій, автоматизація управління), нормативно-планова база, бізнес-плани, акти аудиторських і планових перевірок тощо [14]. Відомості, що містяться в звітності представлено в Додатку А.

Під діагностикою в широкому сенсі розуміють спосіб пізнання об'єктів і явищ через розчленування цілого на складові та вивчення їх у взаємозв'язках і залежностях [35].

Економічна діагностика результатів діяльності підприємства, як складова економічного аналізу, є системою спеціальних знань, спрямованих на дослідження економічних процесів під впливом об'єктивних законів і суб'єктивних факторів [11].

Економічна діагностика – це сукупність методів, інструментів і технологій для збору, обробки та інтерпретації даних про господарську діяльність підприємства [5]. Вона є інструментом виявлення та усунення проблем у поточній діяльності, обґрунтування оптимальних рішень щодо підвищення ефективності виробничо-збутових операцій, раціонального використання ресурсів, зміцнення платоспроможності, фінансової стійкості, виконання планових показників і зобов'язань перед кредиторами та інвесторами [9]. Підходи до визначення сутності економічної діагностики наведено в Додатку Б.

Таким чином, сутність економічної діагностики полягає в комплексній оцінці результатів діяльності, виявленні причинно-наслідкових зв'язків, прогнозуванні ризиків і розробці рекомендацій для забезпечення сталого розвитку підприємства.

У ринковій економіці роль економічної діагностики не лише посилилася, але й якісно трансформувалася. Це зумовлено тим, що в умовах ринку вона стала основним методом комплексної оцінки всієї економічної діяльності підприємства.

Метою економічної діагностики результатів діяльності підприємства є своєчасне виявлення та усунення недоліків в економічній діяльності, винайдення резервів покращення фінансового стану та платоспроможності підприємства [29].

Об'єктом діагностики є те, на що спрямований аналіз. Залежно від поставлених завдань об'єктами можуть виступати: фінансовий стан, фінансові результати, ділова активність організації тощо.

Суб'єктом діагностики виступають фахівці (аналітики), які проводять аналітичну роботу та готують звіти для керівництва.

Результати діяльності підприємства характеризуються сумою отриманого прибутку та рівнем рентабельності. Чим вищий прибуток і рентабельність, тим ефективніше працює підприємство, тим стійкіший його фінансовий стан. Тому пошук резервів зростання прибутку та рентабельності – одна з ключових задач будь-якого бізнесу. Значну роль у цьому відіграє економічна діагностика.

До основних завдань економічної діагностики варто віднести:

- систематичний контроль за формуванням фінансових результатів;
- визначення впливу об'єктивних і суб'єктивних факторів на результати;

- оцінка впливу зовнішніх і внутрішніх факторів;
- виявлення резервів збільшення прибутку та рентабельності, прогнозування їх величини;
- оцінка ефективності використання можливостей для зростання прибутку;
- розробка заходів для освоєння виявлених резервів [21].

Показники фінансових результатів (прибутку) характеризують абсолютну ефективність господарювання підприємства за всіма напрямками його діяльності. Ці напрямки становлять основу економічного розвитку підприємства та зміцнення його фінансових відносин з усіма учасниками комерційної діяльності. Прибуток – це позитивний фінансовий результат діяльності організації, в той час, як збиток – негативний. Прибуток (або збиток) розраховується як різниця між усіма доходами та всіма витратами підприємства [13].

Фінансовий стан є найважливішою характеристикою економічної діяльності підприємства. Він визначає його конкурентоспроможність, потенціал у діловому партнерстві, а також ступінь гарантованості економічних інтересів як самого підприємства, так і його партнерів у фінансовому та виробничому аспектах.

Фінанси підприємств – це економічні відносини, що виникають у процесі формування засобів виробництва, виробництва та реалізації продукції, створення власних фінансових ресурсів, залучення зовнішніх джерел фінансування, їх розподілу та використання [41].

За результатними економічної діагностики фінансові аналітики мають змогу оцінити: майновий стан підприємства; ступінь підприємницького ризику; достатність капіталу для поточної діяльності та довгострокових інвестицій; потребу в додаткових джерелах фінансування; здатність до нарощування капіталу; раціональність залучення позикових коштів; обґрунтованість політики розподілу та використання прибутку.

Основу інформаційного забезпечення економічної діагностики становить бухгалтерська звітність, яка є єдиною для організацій усіх галузей і форм власності. Результати діагностики дозволяють виявити вразливі місця, що потребують особливої уваги, та розробити заходи для їх усунення. У сучасних умовах

економічна діагностика стає елементом управління та інструментом оцінки надійності потенційного партнера.

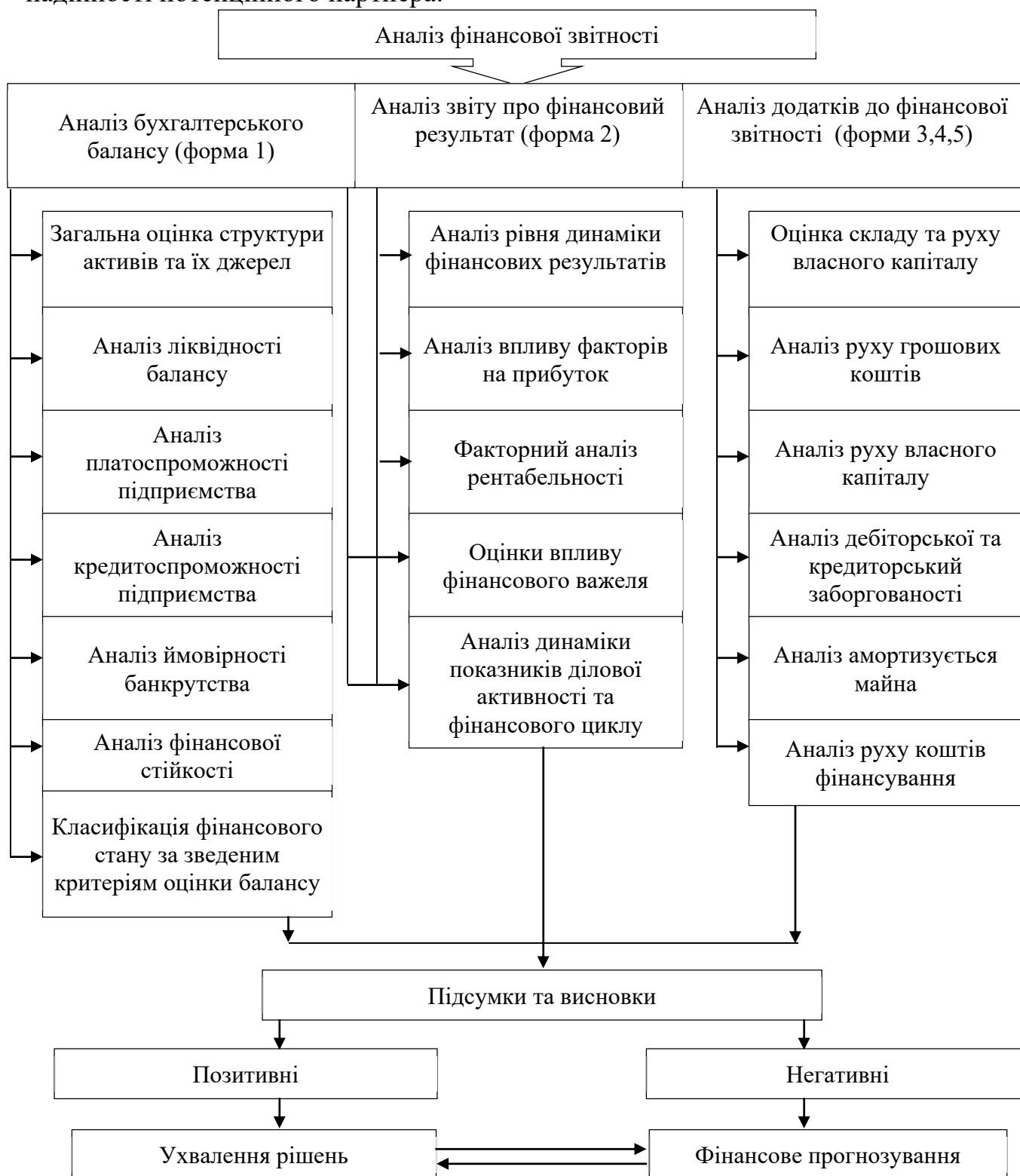

Рис. 1.1. Взаємозв'язок інформаційного забезпечення економічної діагностики результатів діяльності підприємства та показників фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором на основі [5; 7; 10; 12]

Економічна діагностика результатів діяльності є частиною загального аналізу господарської діяльності: якщо вона базується лише на даних бухгалтерської звітності – це зовнішній аналіз; внутрішньогосподарська діагностика може бути доповнена іншими аспектами, зокрема аналізом ефективності авансування капіталу, взаємозв'язку витрат, обігу та прибутку тощо.

Економічна діагностика охоплює [17] :

- аналіз ліквідності та платоспроможності;
- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз фінансових результатів, коефіцієнтів рентабельності та ділової активності.

Власники аналізують фінансову звітність для підвищення доходності. Кредитори та інвестори – для мінімізації ризиків за позиками та вкладеннями. Таким чином, прийняті рішення повністю залежать від якості аналітичного обґрунтування.

Для оцінки стійкості фінансового стану підприємства застосовується система показників, що характеризують зміни: структури капіталу за розміщенням та джерелами формування; ефективності та інтенсивності його використання; платоспроможності та кредитоспроможності; запасу фінансової стійкості [8].

Таким чином, економічна діагностика результатів діяльності підприємства є комплексним інструментом управління, що забезпечує оцінку фінансового стану, виявлення резервів зростання прибутку та рентабельності, аналіз ліквідності, стійкості й ділової активності на основі внутрішньої інформації (облік, звітність, документація) та зовнішніх джерел. Економічна діагностика дозволяє своєчасно усувати недоліки, прогнозувати ризики, обґрунтовувати управлінські рішення для власників, кредиторів та інвесторів, гарантуючи стаке функціонування та конкурентоспроможність у ринкових умовах.

1.2. Методологічна основа економічної діагностики результатів діяльності підприємства

Метод економічної діагностики результатів діяльності підприємства ґрунтується на діалектичному способі пізнання, що передбачає дослідження господарських і фінансових процесів у їх взаємозв'язку та взаємозалежності.

Характерними особливостями методу економічної діагностики є [17]:

- використання системи аналітичних показників, які всебічно характеризують фінансово-господарську діяльність;
- вивчення причин зміни цих показників;
- виявлення та кількісне вимірювання причинно-наслідкових зв'язків між ними.

Методика діагностики – це сукупність правил і вимог, що забезпечують ефективне застосування методу [13]. Разом метод і методика утворюють методологічну основу економічної діагностики.

При аналізі фінансової звітності найчастіше застосовуються наступні методи: метод абсолютних, відносних і середніх величин; метод порівняння; вертикальний аналіз; горизонтальний аналіз; трендовий аналіз; факторний аналіз; аналіз за допомогою фінансових коефіцієнтів; метод експертних оцінок.

У процесі збору даних отримують інформацію про значення ознак, що характеризують кожну одиницю чи елемент досліджуваного процесу або явища (сукупності). Ця інформація зазвичай представлена у вигляді показників.

Абсолютні показники відображають чисельність, обсяг або розмір процесу й завжди мають одиницю вимірювання: натуральну (одиниці, тонни, літри), умовно-натуральну (умовні одиниці) або вартісну (гривні). Натуральні одиниці застосовуються, коли вони відповідають споживчим властивостям продукту.

Відносні показники – це співвідношення абсолютних (або інших відносних) показників, тобто кількість одиниць одного показника на одну одиницю іншого. До них належать не лише співвідношення різних показників в один момент часу, а й одного показника в різні періоди, наприклад, темп зростання [21].

Порівнювати можна однойменні показники, що стосуються різних періодів, об'єктів або територій. Отже, відносні величини – це один із найважливіших способів узагальнення та аналізу економічної інформації.

У процесі фінансового аналізу абсолютні та відносні показники мають розглядатися у взаємозв'язку, тобто використовувати відносні величини слід так, щоб чітко розуміти, яка абсолютна величина стоїть за кожним відносним показником. Важливо також дотримуватися співставності величини, прийнятої за базу порівняння [21].

Середня величина є важливим статистичним показником, що використовується для узагальнення даних. Вона відображає «середину» або «центр» досліджуваних даних і є узагальнюючою характеристикою досліджуваної ознаки у вибірці, показуючи типовий рівень показника в розрахунку на одиницю сукупності за певних умов місця й часу.

Метод порівняння – це найдавніший і логічний метод аналізу. Питання порівняння вирішується за принципом «краще чи гірше», «більше чи менше». Такий підхід значною мірою зумовлений особливостями людської психології, адже людина схильна порівнювати об'єкти попарно.

Вертикальний (структурний) аналіз – це подання фінансової звітності у вигляді відносних показників, що дозволяє визначити питому вагу кожної статті балансу в його загальному підсумку. обов'язковим елементом цього аналізу є динамічні ряди таких показників, за допомогою яких можна відстежувати та прогнозувати структурні зміни у складі активів і джерел їх фінансування.

Таким чином, можна виділити дві основні риси вертикального аналізу [25]:

- перехід до відносних показників дає змогу проводити порівняльний аналіз підприємств з урахуванням галузевих особливостей та інших характеристик;

- відносні показники зменшують негативний вплив інфляції, яка спотворює абсолютні значення фінансових показників і ускладнює їх порівняння в динаміці.

Горизонтальний аналіз балансу полягає у складанні однієї або кількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні показники доповнюються темпами зростання або зниження. Ступінь узагальнення показників визначається

аналітиком. Зазвичай розраховують базисні темпи зростання за кілька років (суміжних періодів), що дозволяє оцінити зміни окремих статей балансу та прогнозувати їх майбутні значення.

Горизонтальний і вертикальний аналізи взаємно доповнюють один одного, тому на практиці можна скласти аналітичні таблиці, які відображають як структуру фінансової звітності, так і динаміку окремих її показників.

Кожен результативний показник залежить від багатьох різних факторів. Факторний аналіз – це методика комплексного й системного вивчення та вимірювання впливу факторів на величину результативних показників.

До основних завдань факторного аналізу відносять [30]:

- відбір факторів, які визначають досліджувані результативні показники;
- класифікацію та систематизацію факторів для забезпечення системного підходу;
- визначення залежності між факторами та результативними показниками;
- моделювання взаємозв'язків між результативними показниками та факторами;
- розрахунок впливу окремих факторів і оцінка ролі кожного з них у зміні величини результативного показника;
- робота з факторною моделлю – її практичне використання для управління економічними процесами.

Фінансові коефіцієнти застосовуються для аналізу фінансового стану підприємства і являють собою відносні показники, що визначаються за даними фінансової звітності – переважно балансу та звіту про фінансові результати.

Критерії оцінювання фінансового стану підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів зазвичай поділяють на такі основні групи [40]: платоспроможність; прибутковість (рентабельність); ефективність використання активів; фінансова (ринкова) стійкість; ділова активність.

Для вимірювання цих характеристик у практиці аналізу використовують велику кількість показників – понад сто різних фінансових коефіцієнтів. Вибір конкретних коефіцієнтів залежить від цілей проведеного аналізу.

До переваг методу фінансових коефіцієнтів зазвичай відносять [37]:

- можливість отримання інформації, що становить інтерес для користувачів;
- простота та оперативність розрахунків;
- можливість виявлення тенденцій зміни фінансового стану підприємства.
- порівняння фінансового стану досліджуваного підприємства з іншими аналогічними суб'єктами господарювання;
- зменшення спотворювального впливу інфляції на результативні показники.

Причинно-наслідковий аналіз, результатом якого є оцінка, тісно пов'язаний із особистістю експерта. Різні фахівці, зіткнувшись з однією і тією ж проблемою, можуть дійти різних висновків. Тому оцінювання складних об'єктів має виконуватись експертами високої кваліфікації. Оцінки, зроблені фахівцями середнього рівня, зазвичай ґрунтуються на традиційних підходах і в складних випадках можуть бути помилковими.

Для того, щоб зменшити ризик суб'єктивності, доцільно залучати групу експертів, які можуть обговорювати та узгоджувати свої висновки. Вважається, що узгодженість дій експертів підвищує якість експертизи, хоча це не завжди так: відомі випадки, коли саме думки експертів, що не погоджувалися з більшістю, виявлялися найточнішими [32].

Усі перелічені вище методи аналізу належать до формалізованих методів. Проте існують і неформалізовані методи, такі як метод експертних оцінок, сценарний, психологічний, морфологічний тощо. Вони базуються на описі аналітичних процедур на логічному рівні.

У сучасних умовах майже неможливо виокремити прийоми й методи якоїсь науки які притаманні виключно їй – тому й у фінансовому аналізі застосовуються різні підходи, які раніше в ньому не використовувались.

Незважаючи на різноманітність методів фінансового аналізу, рис. 1.2., сам процес аналізу ґрунтується на загальних принципах, дотримання яких є важливою умовою забезпечення його ефективності [15].

Основні принципи фінансового аналізу: послідовність; комплексність; порівняння показників; використання наукового апарату (інструментарію); системність.

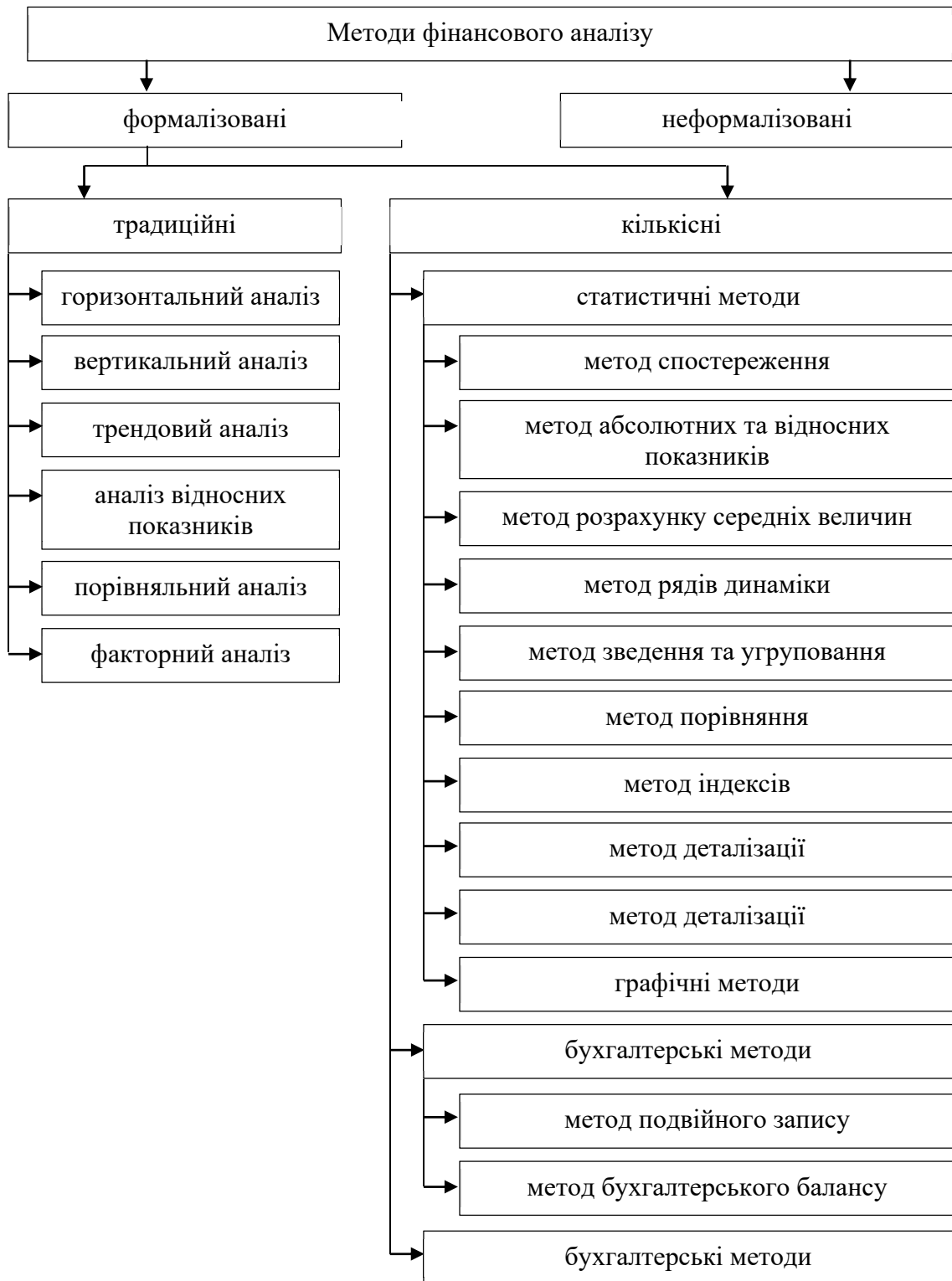

Рис. 1.2. Класифікація методів фінансового аналізу

Джерело: складено автором на основі [11; 19; 27; 31; 40]

Комплексність аналізу означає проведення фінансового аналізу у взаємозв'язку з усіма фінансовими процесами підприємства (тобто виконання комплексного аналізу).

Порівняння показників – це метод дослідження динаміки фінансових результатів. Воно дає можливість оцінити будь-який показник за звітний період у порівнянні з базовим періодом або з іншими підприємствами, чи з групою підприємств.

В той же час, варто зазначити, що не всі методи економічного аналізу можна застосувати в усіх випадках проведення економічної діагностики, оскільки вибір методу значною мірою залежить від кваліфікації та підходу аналітика, який безпосередньо буде здійснювати дане дослідження.

Висновок до розділу 1

Економічна діагностика результатів діяльності підприємства є комплексним інструментом управління, що забезпечує оцінку фінансового стану, виявлення резервів зростання прибутку та рентабельності, аналіз ліквідності, стійкості й ділової активності на основі внутрішньої інформації (облік, звітність, документація) та зовнішніх джерел; вона дозволяє своєчасно усувати недоліки, прогнозувати ризики, обґрунтовувати управлінські рішення для власників, кредиторів та інвесторів, гарантуючи стаке функціонування та конкурентоспроможність у ринкових умовах.

Методологічна основа економічної діагностики ґрунтується на діалектичному підході та комплексі формалізованих методів (абсолютних, відносних, середніх величин, порівняння, вертикального, горизонтального, трендового, факторного аналізу, фінансових коефіцієнтів), доповнених експертними оцінками; принципи послідовності, комплексності, порівняння та системності забезпечують об'єктивність аналізу, а вибір методів залежить від кваліфікації аналітика та специфіки поставлених завдань.

РОЗДІЛ 2

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ФОП МАЗУР І. С. М. ЖИТОМИР

2.1. Характеристика ФОП Мазур І.С. м. Житомир та аналіз конкурентного середовища діяльності суб'єкта господарювання

Фізична особа-підприємець Мазур І.С., повне ім'я – Мазур Сергій Іванович, зареєстрована як ФОП у місті Житомир. Організаційно-правова форма – фізична особа-підприємець, що є найпоширенішою формою індивідуального бізнесу в Україні. Код ЄДРПОУ: 2487317654. Адреса реєстрації: м. Житомир, вул. Степана Бандери, буд. 13, кв. 68. Підприємство класифікується як суб'єкт середнього підприємництва.

Основним видом діяльності ФОП Мазур І.С. у відповідності до КВЕД 16.23 є виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів. Це включає виготовлення вікон, дверей, сходів, дерев'яних панелей та інших елементів для будівництва. Додатковий напрям відповідає КВЕД 41.20 і передбачає будівництво житлових і нежитлових будівель, що дозволяє ФОП не лише виробляти, а й здійснювати монтаж власної продукції на об'єктах.

Основні види діяльності визначені за КВЕД ФОП Мазур І.С. узагальнено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні види діяльності визначені за КВЕД ФОП Мазур І.С. м. Житомир

КВЕД	Опис (українською)	Опис (англійською)	Значення для діяльності
16.23	Виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів	Manufacture of other builders' carpentry and joinery	Основний фокус: виготовлення дерев'яних елементів для будівництва (вікна, двері, сходи, панелі). Це дозволяє постачати готові вироби для будівельних проєктів.
41.20	Будівництво житлових і нежитлових будівель	Construction of residential and non-residential buildings	Допоміжний напрям: пряме будівництво об'єктів (житло, комерційні споруди). Включає монтаж конструкцій з власного виробництва.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Метою діяльності ФОП Мазур І.С. м. Житомир є отримання прибутку через виробництво та реалізацію дерев'яних будівельних конструкцій, а також надання послуг у сфері будівництва. Підприємство орієнтоване переважно на внутрішній ринок України, але має досвід експорту. За даними зовнішньоекономічної діяльності, ФОП постачав продукцію до Литви у 2023-2024 рр., партнером виступало підприємство UAB SITENA, м. Каунас.

ФОП Мазур І.С. м. Житомир активно бере участь у державних і комунальних закупівлях, що свідчить про залучення до тендерних процедур. Це дає можливість розширити клієнтську базу та забезпечує стабільні замовлення. Наразі відсутня інформація про судові справи чи податкові борги ФОП Мазур І.С. м. Житомир, що є позитивним сигналом щодо надійності даного суб'єкта господарювання.

Аналіз асортименту продукції підприємства представлено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Оцінка динаміки та структури асортименту продукції підприємства

Вид	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення 2024 р. від 2022 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+/-	%	п.с.
Дерев'яні вікна	1638,9	32,1	2179,9	32,7	2530,5	33,2	864,6	52,8	1,1
Дерев'яні двері	1296,8	25,4	1653,3	24,8	1913,1	25,1	616,3	47,5	-0,3
Сходи дерев'яні	964,9	18,9	1166,6	17,5	1402,4	18,4	437,5	45,3	-0,5
Дерев'яні панелі та облицювання	689,2	13,5	979,9	14,7	1082,3	14,2	393,1	57,0	0,7
Столярні елементи (перекрыття, рами)	515,7	10,1	686,7	10,3	693,6	9,1	177,9	34,5	-1,0
Разом	5105,5	100	6666,4	100	7621,9	100	2516,4	49,3	x

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

За даними табл. 2.2 видно, що протягом 2022–2024 рр. обсяг реалізації всієї продукції підприємства зріс на 49,3%, що свідчить про позитивну динаміку діяльності. Найбільше зростання спостерігається за асортиментними позиціями дерев'яних панелей та облицювання – на 57,0% і дерев'яних вікон – на 52,8%, що

дозволило підвищити їхню частку в структурі асортименту на 0,7 п.п. і 1,1 п.п. відповідно. Загалом структура асортименту залишається відносно стабільною, із тенденцією до збільшення частки більш рентабельних видів продукції, що є позитивним показником ефективності виробничо-збутової політики підприємства.

Проаналізувавши асортимент дослідимо основних споживачів продукції ФОП Мазур І.С. м. Житомир. Отже, основними споживачами переважно виступають будівельні компанії та підрядники в м. Житомир та в Житомирській області. До них варто віднести локальних забудовників житлового та нежитлового фонду, які інтегрують дерев'яні елементи в проекти будівництва та реконструкції, особливо в умовах відновлення інфраструктури після воєнних подій. Такі споживачі, в першу чергу, орієнтовані на тендерні закупівлі через ProZorro, де ФОП Мазур І.С. бере участь, і цінують локальну логістику та індивідуальний підхід, що знижує витрати на транспортування.

Іншу групу становлять приватні клієнти та роздрібні мережі, які закупають продукцію для індивідуальних проєктів, таких як ремонт приватних будинків чи котеджів. Фізичні особи, власники нерухомості, часто звертаються за сходами, зробленими за індивідуальними проєктами, дверима чи панелями для інтер'єру, мотивовані екологічністю та естетикою натурального дерева.

Роздрібні мережі, такі як ТОВ «Епіцентр К» чи ТОВ «БудМарт», виступають посередниками, пропонуючи продукцію ФОП Мазур І.С. у своєму асортименті для ширшої аудиторії. Цей сегмент менш стабільний, і сильно залежний від будівельного сезону, проте забезпечує диверсифікацію, з часткою до 33-35% від загального обсягу продажів, особливо з урахуванням зростання приватного будівництва в регіоні.

Виробництво високоякісної продукції забезпечується тісною та багаторічною працею із надійними постачальниками. Дослідивши основних постачальників ФОП Мазур І.С. м. Житомир нами встановлено, що ними є локальні та регіональні лісгоспи й деревообробні підприємства Житомирської області, які забезпечують сировину (хвойний та листяний пиломатеріал, брус, дошку) для виробництва дерев'яних конструкцій. Головним ресурсним джерелом виступає ДП

«Житомирський лісгосп» та його філії, такі як Коростенське ЛГ та Малинське ЛГ, що постачають сертифіковану деревину з мінімальними логістичними витратами. Додатково ФОП Мазур І.С. м. Житомир співпрацює з приватними пилорамами, таким як: ФОП «Лісова справа» чи ТОВ «Деревообробник», які пропонують обрізний брус і клеєний матеріал. Цей ланцюг постачання забезпечує стабільність і контроль якості, але залежить від сезонності заготівлі та державних квот на деревину.

Ще одну важливу групу постачальників становлять підприємства з виробництва лакофарбової продукції, фурнітури та комплектуючих. До них можна віднести: ТОВ «Хемпель Україна» (лаки, фарби), ТОВ «Блюм Україна» (фурнітура для дверей і вікон), а також імпортер скла – ТОВ «Глас Трейд». Ці партнери дають можливість ФОП Мазур І.С. м. Житомир пропонувати готові вироби з обробкою та склінням. Загалом постачальницька база локалізована в радіусі 100–150 км від м. Житомира, що мінімізує витрати на логістику і ризики затримок. Для наочності основних постачальників підприємства наведено в Додатку В.

Аналізуючи середовище господарювання підприємства варто звернути увагу на його головних конкурентів. Ринок столярних виробів м. Житомира та Житомирської області є достатньо конкурентним і насиченим через доступ до сировини та локальні тендери. Основних конкурентів ФОП Мазур І.С. м. Житомир у сфері виробництва дерев'яних будівельних конструкцій та столярних виробів представлено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз основних конкурентів ФОП Мазур І.С. м. Житомир

Конкурент	Основний фокус діяльності	Розташування	Переваги/Особливості
1	2	3	4
ТОВ АБА «Астра»	Двері, вікна, сходи з дерева (з 1991 р.)	с. Станишівка, Житомирський р-н	Повний цикл, гарантія 1–5 років, індивідуальні проекти
ПП «СІО»	Дерев'яні двері, сходи, меблі на замовлення з масиву	м. Житомир	Повний цикл виробництва, пиломатеріали, індивідуальні креслення, гнучкі ціни, екологічність
ПП «Компанія РОС»	Деревообробка + будівельні послуги	м. Житомир	Участь у тендерах, інтеграція з монтажем, доступні ціни

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4
ТОВ «САД»	Оптова торгівля столярними матеріалами	м. Житомир	Широкий асортимент, доставка по області
ТОВ «База будівельних матеріалів «КУБ»	Готові дерев'яні конструкції та панелі	м. Житомир (філія)	Оптові ціни, >10000 товарів, онлайн-замовлення

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Серед ключових конкурентів варто виділити місцевих виробників столярних виробів. В першу чергу це ТОВ АБА «Астра», яке розташоване в с. Станишівка, Житомирський р-н, яке працює на ринку із 1991 року і спеціалізується на дверях, вікнах і сходах з дерева, пропонуючи повний цикл виробництва та гарантію до 5 років на вікна. Іншим значним конкурентом виступає ПП «СІО», що виготовляє дерев'яні двері на замовлення з масиву (сосна, дуб, ясен), фокусуючись на індивідуальних проектах для інтер'єрів. Також варто виділити ПП «Компанія РОС», яке поєднує деревообробку з будівельними послугами, приймаючи участь у регіональних проектах. Ці підприємства конкурують за тендери на ProZorro та локальні замовлення, маючи перевагу в ціні та логістиці, але стикаються з викликами через імпортні аналоги.

На регіональному рівні сильну конкуренцію створюють більші гравці з суміжними напрямками, такі як ТОВ «САД» – база будівельних матеріалів у Житомирі з широким асортиментом деревообробки та доставкою, що охоплює оптові поставки панелей і конструкцій, та мережі на кшталт ТОВ «База будівельних матеріалів «КУБ», яка має власний інтернет-магазин і філію в м. Житомирі, які пропонують готові столярні вироби від партнерів-виробників

Загалом діяльність ФОП Мазур І.С. поєднує виробництво і будівництво, що забезпечує вертикальну інтеграцію та знижує залежність від зовнішніх постачальників. Бізнес має потенціал для розвитку в регіоні, особливо на тлі відновлення та будівництва в Житомирській області.

2.2. Діагностика результатів господарської діяльності підприємства

Фінансовий стан ФОП Мазур І.С. характеризує рівень його конкурентоспроможності, надійність як бізнес-партнера та загальну ефективність господарської діяльності, а також визначає рівень результативності управління його активами, зобов'язаннями, фінансовими потоками та можливість своєчасного врегулювання боргів, що є запорукою стійкості в ринкових умовах.

Підприємство прагне фінансової стабільності: достатнього обсягу коштів для розрахунків із постачальниками, бюджетом, працівниками та подальшого розвитку. Систематичне управління ресурсами, дотримання платіжної дисципліни та раціональне співвідношення власного й позикового капіталу є основою фінансової стійкості.

Ефективність господарської діяльності підприємства забезпечує регулярний аналіз, зокрема основних економічних показників його діяльності, Додаток Г, що дозволяє вчасно реагувати на ризики та зміцнювати позиції на ринку.

Аналіз основних економічних показників підприємства свідчить про позитивну динаміку його розвитку протягом 2022–2024 рр. Чистий дохід від реалізації продукції зріс на 49,3 %, що свідчить про збільшення обсягів виробництва й попиту на продукцію. Собівартість реалізованої продукції підвищилась на 48,3 %, однак темпи її зростання були дещо нижчими за темпи зростання доходу, що забезпечило збільшення чистого фінансового результату на 55,2 %. Це вказує на підвищення прибутковості діяльності підприємства. Позитивним є також зростання вартості необоротних активів на 68,2 %, що свідчить про інвестиції в оновлення основних засобів, а також зростання оборотних активів на 31,4 %, яке забезпечує стабільність фінансового обігу.

Аналіз основних економічних показників діяльності ФОП Мазур І.С показав стабільне зростання доходів, прибутку та продуктивності праці, що свідчить про позитивну динаміку операційної ефективності. Однак в процесі діагностики результатів господарської діяльності підприємства необхідно перейти до детального вивчення структури та динаміки активів і пасивів, табл. 2.4.

Аналіз структури та динаміки майна ФОП Мазур І.С. м. Житомир да джерел
його утворення

Показники	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення 2024 р. до 2022 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+/-	%	п.с.
АКТИВИ									
Необоротні активи	328,8	12,3	432,2	12,3	481,2	12,7	152,4	46,4	0,4
Основні засоби	328,8	12,3	432,2	12,3	481,2	12,7	152,4	46,4	0,4
Оборотні активи	2343,4	87,7	3079,5	87,7	3313,2	87,3	969,8	41,4	-0,4
Запаси	2191,4	82,0	2822,8	80,6	3136,4	82,7	945,0	43,1	0,7
Дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги за товари,	147,6	5,5	212,8	6,1	175,3	4,6	27,7	18,8	-0,9
Гроші та їх еквіваленти	4,4	0,2	0,3	0,0	1,1	0,0	-3,3	-75,0	-0,2
ПАСИВИ									
Власний капітал	2151,9	80,5	2883,9	82,3	3131,3	82,5	979,4	45,5	2,0
Нерозподілений прибуток	2123,1	79,5	2855,1	81,5	3102,5	81,8	979,4	46,1	2,3
Поточні зобов'язання	520,3	19,5	618,8	17,7	663,1	17,5	142,8	27,4	-2,0
Разом	2672,2	100	3502,7	100	3794,4	100	1122,2	42,0	X

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

За результатами аналізу даних, наведених в табл. 2.4 видно, що протягом 2022–2024 рр. загальна вартість активів ФОП Мазур І.С. м. Житомир зросла на 42 %, що свідчить про розширення господарської діяльності. Збільшення необоротних активів на 46,4 %, до 481,2 тис. грн. свідчить про оновлення основних засобів і зміцнення матеріально-технічної бази. Оборотні активи також зросли на 41,4 %, переважно за рахунок збільшення запасів на 43,1 %, що може бути пов'язано з підготовкою до зростання обсягів виробництва чи реалізації. Водночас дебіторська заборгованість збільшилась незначно – на 18,8 %, а грошові кошти зменшилися на 75 %, що може свідчити про вкладення ресурсів у розвиток або зростання оборотного капіталу.

У структурі пасивів підприємства переважає власний капітал, частка якого збільшилася з 80,5 % до 82,5 % з 2022 р. до 2024 р, що є позитивною тенденцією, адже свідчить про високу фінансову незалежність. Нерозподілений прибуток зріс

на 46,1 %, що вказує на ефективну діяльність і накопичення внутрішніх фінансових ресурсів. Поточні зобов'язання, навпаки, зросли лише на 27,4 %, а їхня частка зменшилася на 2 п.п., що свідчить про зниження боргового навантаження.

Проаналізувавши структури активів і пасивів підприємства варто здійснити аналіз ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Це дозволить визначити здатність ФОП Мазур І.С. своєчасно покривати зобов'язання, оцінити баланс між власним і позиковим капіталом та виявити ризики платоспроможності. Такий аналіз є ключовим для комплексної діагностики економічного стану та прогнозування стабільності в довгостроковій перспективі, табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Оцінка ліквідності та фінансової стійкості ФОП Мазур І.С. м. Житомир

Показники	Норм. Значення	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення 2024 р. до 2022 р. (+/-)
Загальний коефіцієнт покриття (платоспроможності)	>1	4,50	4,98	5,00	0,50
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,5	0,07	0,07	0,06	-0,01
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,01	0,00	0,00	-0,01
Коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу)	>0,5	0,81	0,83	0,83	0,02
Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	1,24	1,21	1,21	-0,03
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	0,84	0,85	0,85	0,01
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,24	0,21	0,21	-0,03
Коефіцієнт поточних зобов'язань	>0,5	1,0	1,0	1,0	0
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	<0,1	0,24	0,21	0,21	-0,03
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	>0,1	0,78	0,80	0,80	0,02

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Аналіз ліквідності та фінансової стійкості підприємства, що проведений в табл. 2.5 свідчить про його стабільний фінансовий стан і достатній рівень платоспроможності ФОП Мазур І.С. Загальний коефіцієнт покриття протягом 2022–2024 рр. зріс із 4,50 пунктів до 5,00 пунктів, що значно перевищує норматив (>1) і свідчить про високий рівень забезпеченості поточних зобов'язань оборотними активами. Водночас коефіцієнт швидкої ліквідності в розмірі 0,06

пунктів і абсолютної ліквідності у розмірі 0,00 пунктів є нижчими за нормативні значення, що вказує на недостатній обсяг високоліквідних активів і обмежену можливість підприємства погашати короткострокові зобов'язання негайно.

Показники фінансової стійкості підтверджують високу автономію підприємства. Коефіцієнт автономії стабільно перевищує 0,8 при нормативі $>0,5$, а коефіцієнт фінансової залежності становить 1,21 пункт, що свідчить про низьку частку залученого капіталу. Позитивним є і зростання маневреності власного капіталу до 0,85 пунктів, що свідчить про гнучкість у використанні власних фінансових ресурсів. Коефіцієнт забезпечення власними коштами становить 0,80 пунктів, що значно перевищує норматив і підтверджує високу фінансову незалежність підприємства.

Визначивши рівень ліквідності та фінансової стійкості, переходимо до аналізу ділової активності ФОП Мазур І.С. Це дозволить оцінити ефективність використання ресурсів, швидкість оборотності активів та інтенсивність господарських операцій. Такий аналіз доповнить діагностику економічного стану, розкриваючи потенціал зростання та операційної ефективності підприємства, табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Оцінка ділової активності ФОП Мазур І.С. м. Житомир

Показники	Од. Виміру	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення 2024 р. до 2022 р.	
					+,-	%
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	5105,5	6666,4	7621,9	2516,4	49,3
Чистий фінансовий результат	тис.грн.	1084,4	1350,2	1682,5	598,1	55,2
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	X	2,09	2,46	2,38	0,29	13,9
Тривалість обороту оборотних активів	X	174,64	148,37	153,36	-21,28	-12,2
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	X	2,37	2,31	2,43	0,06	2,5
Тривалість обороту власного капіталу	X	154,01	158,01	150,21	-3,8	-2,5

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Аналіз ділової активності підприємства свідчить про позитивну динаміку розвитку та ефективності використання ресурсів у 2022–2024 рр. Чистий дохід від реалізації продукції зріс на 49,3 %, а чистий фінансовий результат – на 55,2 %, що свідчить про зростання обсягів виробництва та прибутковості діяльності. Підвищення коефіцієнта оборотності оборотних активів із 2,09 об. в рік до 2,38 об. в рік свідчить про більш ефективне використання поточних активів для отримання доходу. Водночас тривалість їх обороту скоротилася на 21,28 дня, що є позитивним показником, адже підприємство швидше перетворює свої ресурси в грошові надходження.

Провівши аналіз ділової активності, варто в процесі діагностики результатів господарської діяльності перейти до оцінки рівня рентабельності ФОП Мазур І.С. Це дозволить визначити ефективність використання капіталу, витрат та активів, а також реальну прибутковість господарської діяльності. Такий аналіз завершить діагностику економічного стану, розкриваючи фінансову результативність і потенціал зростання підприємства, Додаток Д.

Аналіз показників рентабельності свідчить про загальне покращення ефективності господарської діяльності підприємства протягом 2022–2024 рр. Рентабельність продукції зросла з 27,69 % до 28,98 %, що вказує на підвищення прибутковості виробництва кожної одиниці продукції. Чиста рентабельність виручки від реалізації також збільшилася на 0,84 %., досягнувши 22,07 %, що свідчить про зростання чистого прибутку на одиницю отриманого доходу. Такі тенденції демонструють ефективну політику управління витратами та підвищення загальної фінансової результативності діяльності.

Узагальнюючи результати проведеної діагностики підприємства, можна зазначити, що показники ефективності його діяльності мають стабільну позитивну динаміку. Незважаючи на окремі незначні коливання в окремі роки, усі коефіцієнти залишаються на високому рівні, що свідчить про ефективне управління витратами, раціональне використання ресурсів та зростання прибутковості. Підприємство демонструє здатність підтримувати стабільний фінансовий результат, забезпечуючи приріст прибутковості продукції, активів і власного капіталу. Такі

тенденції підтверджують виважену фінансову політику та результативність управлінських рішень.

Оскільки коефіцієнтний метод аналізу не дозволяє повною мірою оцінити рівень фінансової стійкості підприємства ФОП Мазур І.С., доцільно застосувати агрегатний підхід, який базується на визначенні фінансової стійкості за допомогою агрегованих показників [32]. Такий підхід є логічним доповненням попереднього аналізу, адже дає змогу визначити тип поточної фінансової стійкості підприємства та оцінити його здатність забезпечувати стабільність і розвиток у майбутніх періодах, табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Оцінка фінансової стійкості ФОП Мазур І.С. м. Житомир

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення 2024 р. від 2022 р., +/-
1	2	3	4	5
1. Власний капітал	2151,9	2883,9	3131,3	979,4
2. Необоротні активи	328,8	432,2	481,2	152,4
3. Власні обігові кошти (р.1-р.2)	1823,1	2451,7	2650,1	827,0
4. Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0
5. Наявність власних та довгострокових джерел покриття запасів (р.3+р.4)	1823,1	2451,7	2650,1	827,0
6. Короткострокові кредити та позики	520,3	618,8	663,1	142,8
7. Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5+р.6)	2343,4	3070,5	3313,2	969,8
8. Запаси	2191,4	2822,8	3136,4	945,0
9. Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3-р.8)	-368,3	-371,1	-513,3	-145,0
10. Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик (р.5-р.8)	-368,3	-371,1	-513,3	-145,0
11. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р.7-р.8)	152,0	247,7	176,8	24,8
12. Запас стійкості фінансового стану, днів (р.11·360/усі джерела)	23,35	29,04	19,21	42,56
13. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття на 1 грн. Запасів (р.11/р.8)	0,07	0,08	0,06	-0,01

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5
Показники типу фінансової стійкості				
Тривимірний показник	(0; 0; 1)	(0; 0; 1)	(0; 0; 1)	X
Тип фінансової стійкості	Нестійкий фінансовий стан	Нестійкий фінансовий стан	Нестійкий фінансовий стан	X

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Показними, розраховані за агрегатним підходом ляжуть в основу формування трикомпонентного індикатора фінансової стійкості (S): 1 – якщо різниця ≥ 0 ; 0 – якщо різниця < 0 .

За результатами підприємство можна класифікувати за одним із чотирьох типів:

Абсолютна стійкість – $S = (1,1,1)$: запаси (ЗВ) повністю покриваються власними оборотними коштами ($ЗВ < ВОК$).

Нормальна стійкість – $S = (0,1,1)$: $ВОК < ЗВ < НДФ$, де НДФ — нормальні джерела фінансування ($ВОК + \text{кредити на запаси} + \text{кредиторка за товари}$).

Нестійкий стан – $S = (0,0,1)$: запаси перевищують НДФ, тому потрібні додаткові (нерегулярні) джерела фінансування.

Кризовий стан – $S = (0,0,0)$: $ЗВ > НДФ$, плюс прострочені кредити, борги постачальників і дебіторів.

За даними табл. 2.7 можна зробити наступні висновки, що протягом 2022–2024 рр. підприємство демонструє нестійкий фінансовий стан ($S = 0,0,1$), що характеризується недостатністю власних обігових коштів та власних + довгострокових джерел фінансування для покриття запасів, але наявністю надлишку основних джерел фінансування за рахунок короткострокових кредитів. Це свідчить про залежність від позикових коштів, зокрема банківських позик, зростання яких відбулося з 520,3 тис. грн. до 663,1 тис. грн., які компенсують дефіцит власного капіталу на формування запасів. Хоча підприємство уникає кризового стану, через відсутність прострочених зобов'язань, постійний дефіцит власного оборотного капіталу у розмірі від –368,3 до –513,3 тис. грн. підвищує ризику при зростанні відсоткових ставок або скороченні кредитування.

Підсумовуючи проведені дослідження здійснено інтегральну оцінку фінансового стану ФОП Мазур І.С., табл. 2.8.

Інтегральну оцінку показника фінансової стійкості підприємства буде здійснено за допомогою наступної формули [27]:

$$\Phi_c = \frac{\left(1 + 2K_{д.п.} + 3Z_{в.о.к.} + \frac{1}{K_{з.с.}} + K_{р.в.} + K_{п.а.}\right)^1}{\left(1 + 2K_{д.п.} + 3Z_{в.о.к.} + \frac{1}{K_{з.с.}} + K_{р.в.} + K_{п.а.}\right)^0} - 1 \quad (2.1)$$

де, $Z_{в.о.к.}$ – коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами; $K_{ман}$ – коефіцієнт маневреності власних коштів; $K_{п.а.}$ – індекс постійного активу; $K_{д.п.}$ – коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів; $K_{р.в.}$ – коефіцієнт реальної вартості майна; $K_{з.с.}$ – коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів.

Критерії інтерпретації, якщо $\Phi_c > 0$ – фінансова стійкість зростає; $\Phi_c < 0$ – фінансова стійкість знижується.

Таблиця 2.8

Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства

Назва показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами ($Z_{в.о.к.}$)	0,83	0,87	0,84
Коефіцієнт маневреності власних коштів ($K_{ман}$)	0,84	0,85	0,85
Індекс постійного активу ($K_{п.а.}$)	0,15	0,15	0,15
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів ($K_{д.п.}$)	0,0	0,0	0,0
Коефіцієнт реальної вартості майна ($K_{р.в.}$)	0,94	0,93	0,95
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів ($K_{з.с.}$)	0,24	0,21	0,21
Інтегральний показник фінансової стійкості	0,07	0,08	0,07

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

За даними табл. 2.8 видно, що інтегральний показник фінансової стійкості ФОП Мазур І.С. коливається в межах 0,07–0,08, з піком 0,08 у 2023 р. і поверненням до 0,07 у 2024 р., що відображає стабільну, але помірну стійкість з тенденцією до незначного посилення в середині періоду за рахунок зростання покриття запасів власним оборотним капіталом – з 0,83 пунктів до 0,87 пунктів та зниження боргового навантаження з 0,24 пунктів до 0,21 пункту. При цьому відсутність

довгострокових позик, висока маневреність і реальна вартість майна, близько 0,94 пунктів забезпечують надійну базу, однак низький рівень індикатора.

Висновок до розділу 2

ФОП Мазур І.С. – це стабільний суб'єкт середнього підприємництва в м. Житомир, що спеціалізується на виробництві дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів (КВЕД 16.23) та будівництві з монтажем власної продукції (КВЕД 41.20). Завдяки вертикальній інтеграції, участі в тендерах ProZorro, експорту до Литви та відсутності судових/податкових проблем, підприємство демонструє високу надійність і регіональний потенціал. Структура асортименту залишається збалансованою з акцентом на вікна та двері, а споживачами виступають переважно локальні забудовники, мешу частку становлять приватні клієнти та роздрібні мережі..

ФОП Мазур І.С. демонструє стабільне зростання та помірну фінансову стійкість за 2022–2024 рр. Обсяг реалізації зріс на 49,3%, чистий прибуток – на 55,2%, власний капітал – на 45,5%, що свідчить про ефективну операційну діяльність, вертикальну інтеграцію: виробництво + монтаж, та успішну участь у тендерах ProZorro.

Фінансовий стан є нестійким за трикомпонентним показником $S(0,0,1)$ через дефіцит власних оборотних коштів відносно запасів у розмірах 368,3 тис. грн. та 513,3 тис. грн. відповідно у 2022р. та 2024 р., компенсований короткостроковими кредитами у розмірі 142,8 тис. грн. Водночас інтегральний показник фінансового стану знаходиться в межах 0,07–0,08 протягом періоду дослідження, що підтверджує високу автономію 0,83 пункти, маневреність 0,85 пунктів та реальну вартість майна на рівні 0,94–0,95. Коефіцієнт загальної ліквідності високий – на рівні, 5,0 пунктів, але швидкої та абсолютної – низькі 0,06 та 0,00 пунктів відповідно, ділова активність підприємства покращилась – коефіцієнт оборотності оборотних активів збільшився на 13,9%, рентабельність продукції зросла до 28,98%, а активів до 44,34%.

РОЗДІЛ 3

ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ФОП МАЗУР І. С. М. ЖИТОМИР

3.1. Напрями удосконалення результатів господарської діяльності підприємства шляхом впровадження нової техніки

Технічне переозброєння ФОП Мазур І.С. – це комплекс заходів із підвищення техніко-економічного рівня виробництва на основі впровадження сучасної техніки, автоматизації процесів, заміни зношеного обладнання та вдосконалення допоміжних служб. Воно охоплює модернізацію деревообробного цеху, механізацію та автоматизацію різання, сушіння та обробки деревини тощо. Метою є зростання продуктивності, зниження собівартості, підвищення якості та, як наслідок, - суттєве покращення результатів господарської діяльності.

Технічне переозброєння ФОП Мазур І.С. переслідує чотири цілі, рис. 3.1.

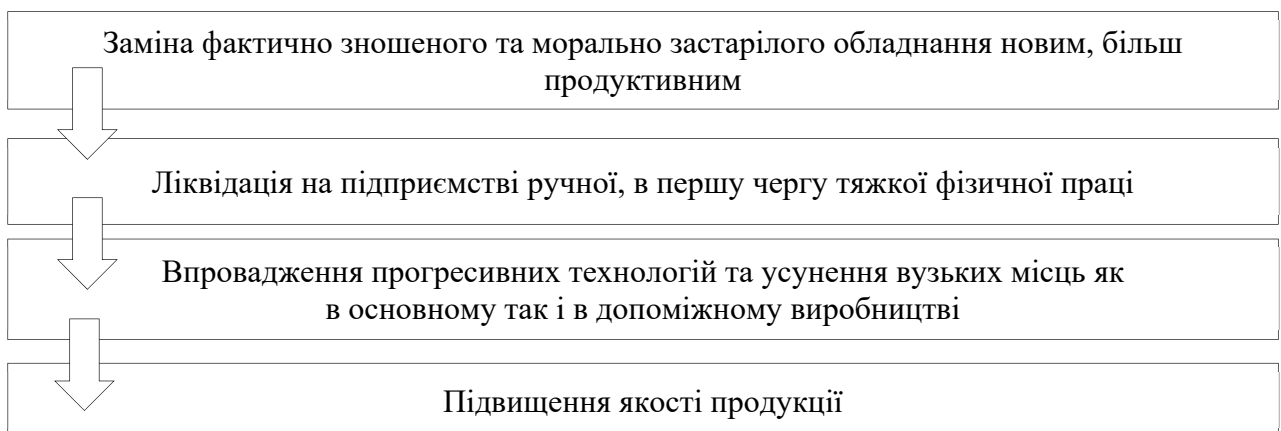

Рис. 3.1. Цілі технічного переозброєння ФОП Мазур І.С.

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Підвищення продуктивності праці та обсягів виробництва – за рахунок заміни ручної праці на автоматизовані лінії CNC-верстати, вакуумні преси, системи автоподачі, дозволить скоротити час на виготовлення одного вікна/двері на 30–40% і наростити випуск на 25–35% без збільшення штату.

Зниження собівартості та підвищення рентабельності – завдяки зменшенню браку (до <2%), економії сировини (оптимізація розкрою на 10–15%), скороченню

енергоспоживання за рахунок впровадження сучасних сушильних камер з рекуперацією тепла, а також мінімізації витрат на ремонт старого обладнання.

Підвищення якості продукції та конкурентоспроможності шляхом здійснення точного різання, автоматичного шліфування, контролю вологості деревини, що гарантує відповідність євростандартам (EN 14351, EN 12608), подовжує термін служби виробів і відкриває доступ до експорту та держзамовлень.

Реалізація проєкту технічного переозброєння дозволить перейти від нестійкого фінансового стану ($S=0,0,1$) до нормального ($S=0,1,1$), підвищити інтегральний показник до 0,10–0,12, наростити чистий дохід та зміцнити позиції ФОП Мазур І.С. на регіональному та експортному ринках.

Для підвищення результатів господарської діяльності ФОП Мазур І.С. пропонується технічне переозброєння шляхом заміни фізично зношеного та морально застарілого обладнання на сучасні аналоги з вищими технічними характеристиками. Нижче та в Додатках наведено порівняння ключових верстатів, які використовуються на підприємстві та рекомендованих до заміни.

Таблиця 3.1

Порівняльна характеристика чотиристоронніх строгально-калібрувальних верстатів VH-M623H (наявний) та G 240/6U (рекомендований)

Параметр	VH-M623H (наявний)	G 240/6U (рекомендований)
1	2	3
Максимальний перетин заготовки, мм	220×120	240×160
Мінімальний перетин заготовки, мм	25×8	20×8
Мінімальна довжина заготовки (стик у стик), мм	320	250
Довжина подавального столу, мм	2000	2000
Діаметр шпинделів, мм	40	40
Швидкість обертання шпинделів, об/хв	6000	6000
Швидкість подачі (з варіатором), м/хв	6–12	6–30
Діаметр аспіраційних отворів, мм	120	150
Потужність двигунів шпинделів (1–6), кВт	4 / 4 / 4 / 5,5 / 5,5 / 5,5	5,5 / 5,5 / 5,5 / 7,5 / 7,5 / 7,5
Універсальний шпиндель 360°, кВт	–	5,5
Потужність двигуна подачі, кВт	1,2	3,0
Потужність двигуна підйому траверси, кВт	0,2	1,5
Маса, кг	2400	4650

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Наступним для заміни пропонується чашкорізний верстат ДО-1М, який демонструє низьку продуктивність через зношеність, доцільно замінити на вдосконалену модель – чашкорізний верстат СФ25-4П, що має кращі технічні характеристики, Додаток Е.

Також чотиристоронній верстат 4PM 180/4 потребує заміни через тривалий строк експлуатації, що призвів до зниження ефективності його роботи. Замість цього обладнання на підприємстві доцільно встановити чотиристоронній верстат MBQ 620AT, який завдяки покращеним технічним характеристикам дозволить підвищити продуктивність і ефективність виробництва, Додаток Ж.

Застарілий фрезерний верстат X6125A доцільно замінити на більш сучасну модель – EUROBLOX-250T, яка має удосконалені технічні характеристики та забезпечує вищу продуктивність і точність обробки, Додаток К.

Через значний ступінь зношення гідравлічний однопролітний прес для склеювання бруса ПГ-12 рекомендується замінити на більш сучасну модель – LH3, яка має покращені технічні характеристики, Додаток Л.

Таким чином, технічне переоснащення ФОП Мазур І.С. має низьку беззаперечних переваг, безпосередньо спрямованих на підвищення фінансової стійкості та покращення фінансового стану:

- економніше використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів на одиницю продукції – за рахунок зниження браку, оптимізації розкрою та скорочення витрат на ремонт застарілого обладнання, що зменшує собівартість на 15–20% і підвищує рентабельність;

- скорочення термінів впровадження нової техніки та швидша окупність інвестицій – сучасні верстати (G 240/6U, MBQ 620AT, LH3) мають термін окупності 1,5–2 роки завдяки зростанню продуктивності на 35–50%;

- підвищення технічного рівня виробництва, що забезпечує зростання конкурентоспроможності продукції, розширення асортименту (енергоефективні вікна, клеєний брус) та доступ до експорту й тендерів, що збільшує чистий дохід і ВОК.

На наступному етапі необхідно розрахувати вартість реалізації заходів із впровадження нового обладнання, оцінити джерела фінансування (власний прибуток, кредити, лізинг) та спрогнозувати вплив на інтегральний показник.

Фінансування витрат на технічне переоснащення підприємства може здійснюватися:

- за рахунок власних коштів підприємства;
- за рахунок залучених коштів, рис. 3.2.

Рис. 3.2. Джерела фінансування технічного переозброєння ФОП Мазур І.С.

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Перелік та конкретні розміри джерел фінансування капітальних вкладень для кожного об'єкта відображаються в плані фінансування витрат на технічне переозброєння та придбання обладнання. План фінансування є одним із найважливіших документів, необхідних для відкриття фінансування капітальних вкладень на технічне переозброєння підприємства. В якості джерел фінансування використовуються в першу чергу власні кошти, а в недостатній частині – довгостроковий кредит.

Кошти на впровадження нової техніки можна взяти з нерозподіленого прибутку підприємства в розмірі 3131,3 тис. грн. та амортизаційного фонду з розмірі 326 тис. грн. Проте, цих коштів буде не достатньо для реалізації запропонованих заходів, адже загальна вартість проекту складає 4514,4 тис. грн. Тому, підприємству потрібно залучити довгостроковий кредит на 1057,0 тис. грн. грн під 16% річних на 3 роки.

Таблиця 3.2

Кошторис витрат на нове обладнання

Найменування обладнання	Кількість, од.	Сума, грн.
Чотиристоронній строгально-калібрувальний верстат G 240/6U	1	981491
Чашкорізний верстат СФ25-4П	1	1001950
Чотиристоронній верстат MBQ 620AT	1	981884
Фрезерний верстат EUROBLOX-250T	1	813267
Гідравлічний однопролітний прес для склеювання бруса LH3	1	735750
Всього	5	4514342

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Представимо планову виробничу собівартість дерев'яних вікон з сосни та модрина після впровадження нової техніки за статтями витрат, табл. 3.3 та Додаток М.

Таблиця 3.3

Планова виробнича собівартість дерев'яних вікон з сосни після
впровадження нової техніки, грн/одиниця

Стаття витрат	Значення, грн	Питома вага, %
Сировина та матеріали	3318,28	70,68
Основна зарплата	550,79	11,73
Додаткова зарплата	110,16	2,35
Відрахування на соціальні заходи	145,41	3,10
Енергоресурси	235,24	5,01
Загальновиробничі витрати	242,67	5,17
Виробнича собівартість	4602,55	100

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Після аналізу планової виробничої собівартості дерев'яних вікон із сосни та модрина доцільно проаналізувати, як впровадження нової техніки вплине на структуру витрат підприємства. Отримані дані дозволяють здійснити порівняльний аналіз собівартості продукції ФОП Мазур І.С. до та після модернізації виробництва, табл. 3.4.

Аналіз табл. 3.4 показав зниження собівартості сировини та матеріалів на 5,5 % (сосна) та 5,8 % (модрина). Прогнозується скорочення енергоресурсів на 33–36 %, загальновиробничих витрат на 2,6–9,0 %, а також зменшення основної зарплати на 21–30 %, додаткової зарплати на 45–63 % та відрахувань на соцзаходи на 26–42

% завдяки автоматизації та оптимізації процесів. В результаті виробнича собівартість зменшиться на 11,7 % (сосна) та 14,8 % (модрина), що в середньому по асортименту дасть зниження повної собівартості на 5,38 %.

Таблиця 3.4

Порівняння собівартості дерев'яних вікон з сосни та модрини до і після технічного переозброєння, грн/одиниця

Показник	Сосна (поточна, 2024 р.)	Сосна (планова, 2026 р.)	Відхилення, %	Модрина (поточна, 2024 р.)	Модрина (планова, 2026 р.)	Зміна, %
Сировина та матеріали	3512,37	3318,28	-5,5	2613,45	2462,12	-5,8
Основна зарплата	698,41	550,79	-21,1	502,19	351,07	-30,1
Додаткова зарплата	201,83	110,16	-45,4	149,27	55,08	-63,1
Відрахування на соц. заходи	198,76	145,41	-26,3	151,84	88,32	-41,8
Енергоресурси	351,29	235,24	-33,0	298,71	190,34	-36,3
Загальновиробничі витрати	249,13	242,67	-2,6	351,42	319,67	-9,0
Виробнича собівартість	5211,79	4602,55	-11,7	4066,88	3466,60	-14,8

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Після розрахунку вартості впровадження нової техніки на підприємстві необхідно за допомогою економічних показників оцінити її економічну ефективність та вплив на фінансові результати діяльності ФОП Мазур І.С.

3.2. Оцінка ефективності запропонованих заходів

Придбання нової техніки – а саме чотиристороннього строгально-калібрувального верстата G 240/6U, чашкорізного верстата СФ25-4П, чотиристороннього верстата MBQ 620AT, фрезерного верстата EUROBLOX-250T та гідравлічного однопролітного преса для склеювання бруса ЛНЗ – є реальною можливістю поліпшити якість продукції, розширити ринок збуту, набути конкурентних переваг та покращити фінансовий стан ФОП Мазур І.С.

Техніко-економічні показники підприємства до та після впровадження нового обладнання представлено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Техніко-економічні показники ФОП Мазур І.С. до та після впровадження
нового обладнання

Показник	До впровадження (2024 р.)	Після впровадження (2026 р.)	Відхилення 2026 р. від 2024 р. , %
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	7621,9	7901,2	3,7
Собівартість реалізованої продукції, грн.	5805,8	5439,2	-6,3
Чистий прибуток від реалізації, тис. грн.	1682,5	1831,3	8,8
Рентабельність продукції, %	28,98	33,67	X
Чиста рентабельність виручки від реалізації, %	22,07	23,18	X

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Аналіз табл. 3.5 показав, що впровадження нової техніки призведе до зростання чистого доходу від реалізації на 3,7 % за рахунок збільшення обсягів виробництва та розширення ринків збуту, зниження собівартості реалізованої продукції на 6,3 % завдяки автоматизації, економії сировини та енергії, а також зростання чистого прибутку передбачено на 8,8 %. Рентабельність продукції підвищиться на 4,69 %, а чиста рентабельність виручки – на 1,11 %, що підтверджує суттєве покращення фінансової ефективності ФОП Мазур І.С. та перехід до нормальної фінансової стійкості ($S=0,1,1$).

Провести оцінку економічної ефективності впровадження нової техніки на підприємстві можна за допомогою простих (статичних) та динамічних (з урахуванням теорії вартості грошей в часі) методів оцінки.

Використовуючи прості методи розрахунку економічної ефективності капітальних вкладень, розрахуємо такі показники:

– коефіцієнт загальної економічної ефективності капітальних вкладень:

$$K_{\text{заг.еф.}} = \frac{\Pi}{K} \quad (3.1)$$

де $K_{\text{заг.еф.}}$ – коефіцієнт загальної економічної ефективності; Π – плановий річний прибуток; K – капітальні вкладення.

Підставивши розраховані показники, отримуємо:

$$K_{\text{заг.еф.}} = 1831,3 / 4514,3 = 0,41$$

Отриманий коефіцієнт 0,32 свідчить про ефективність вкладень, оскільки перевищує мінімально прийнятний рівень – 0,2–0,25 для галузі деревообробки.

– термін окупності:

$$T_{\text{ок}} = \frac{K}{\Pi} \quad (3.2),$$

де T – термін окупності.

$$T_{\text{ок}} = 4514,3 / 1831,3 = 2,46 \text{ роки}$$

Отримана величина 2,26 роки є прийнятною для галузі, особливо з урахуванням зростання продуктивності на 35–50 %.

Результати розрахунку економічної ефективності капітальних вкладень за допомогою простих методів оцінки підтверджують економічну ефективність впровадження нової техніки на ФОП Мазур І.С.

Однак наведені показники мають суттєвий недолік, який полягає в ігноруванні різної вартості грошей у часі. Оцінювання інвестиційної привабливості впровадження нової техніки на підприємстві повинно враховувати:

- зміну вартості грошей у часі;
- інфляційні процеси;
- можливість альтернативного інвестування;
- необхідність обслуговування капіталу, залученого для фінансування.

Для розрахунку дисконтованої вартості майбутніх грошових потоків використовується ставка дисконту.

Ставка дисконтування – це відсоткова ставка, що застосовується для перерахунку майбутніх потоків доходів у поточну вартість.

Для її визначення розрахуємо середньозважену вартість капіталу (WACC), враховуючи фінансування за рахунок власних та позикових коштів.

$$WACC = K_s \times W_s + K_d \times W_d, \quad (3.3)$$

де: WACC – середньозважена вартість капіталу; K_s – вартість власного капіталу (%); W_s – частка власного капіталу; K_d – вартість позикового капіталу (%); W_d – частка позикового капіталу.

Розрахуємо середньозважену вартість капіталу для ФОП Мазур І.С.

$$WACC = 0,18 \times 0,825 + 0,16 \times 0,175 = 0,1765$$

Отже, ставка дисконтування (r) = 17,65 %

Виконаємо розрахунок витрат, прибутку та фінансових підсумків у динаміці по роках, а також показників ефективності розвитку підприємства, табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Розрахунок дисконтованого грошового потоку, тис. грн.

Рік	Чистий прибуток	Капітальні вкладення	Грошовий потік	Коеф. дисконтування ($r = 17,65\%$)	Дисконтований грошовий потік	Кумулятивний грошовий потік
0	–	4514,4	–4514,4	1,0000	–4514,4	–4514,4
1	1831,3	0	1831,3	0,8499	1556,6	–2957,8
2	1992,6	0	1992,6	0,7222	1439,2	–1518,6
3	2168,0	0	2168,0	0,6138	1330,8	–187,8
4	2358,8	0	2358,8	0,5217	1230,7	+1042,9
5	2566,5	0	2566,5	0,4434	1137,9	+2180,8

З даних табл. 3.6 видно, що через рік після капітальних вкладень грошовий потік та дисконтований грошовий потік стають позитивними – у розмірі 1556,6 тис. грн., що свідчить про швидке відновлення інвестицій за рахунок зростання чистого прибутку на 8,8 % в середньому щорічно.

Починаючи з 3-го року, дисконтований грошовий потік залишається високим, але його приріст сповільнюється через зменшення коефіцієнта дисконтування з 0,6138 до 0,4434, що є природним наслідком часової вартості грошей.

Проте кумулятивний дисконтований потік стає позитивним уже на 4-му році – в розмірі 1042,9 тис. грн., а до кінця 5-го року сягає вже 2180,8 тис. грн., що підтверджує високу інвестиційну привабливість проєкту.

Результати розрахунку показників економічної ефективності капітальних вкладень у нову техніку за динамічними методами оцінки представлено в табл. 3.7.

Отримані результати свідчать про високу економічну ефективність технічного переозброєння ФОП Мазур І.С. Так, чистий дисконтований дохід становить 2180,8

тис. грн, що підтверджує створення додаткової вартості для підприємства. Індекс прибутковості становить 148 % і означає, що кожна вкладена гривня генерує 1,48 грн приведенного доходу. Дисконтований термін окупності інвестицій становить 3 роки 2 місяці, що є прийнятним для деревообробної галузі. Внутрішня норма доходності дорівнює 38 %, що значно перевищує середньозважену вартість капіталу в розмірі 17,65 % і робить проєкт привабливим навіть за умов високих ризиків.

Таблиця 3.7

Розрахунку економічної ефективності капітальних вкладень у нову техніку за динамічними методами оцінки

Показник	Позначення	Значення
Чистий дисконтований дохід	NPV	2180,8 тис. грн
Індекс прибутковості	PI	148 %
Термін окупності	PP	3 роки 2 місяці
Внутрішня норма доходності	IRR	38 %

Оцінка впливу запропонованих заходів на інтегральний показник фінансового стану підприємства наведено в Додатку Н. Прогнозна інтегральна оцінка фінансового стану ФОП Мазур І.С. свідчить про перехід до нормальної фінансової стійкості ($S=0,1,1$): інтегральний показник зростає з 0,07 пунктів до 0,10 пунктів завдяки залученню довгострокового кредиту, модернізації необоротних активів та збереженню високої маневреності власних коштів, попри тимчасове зростання фінансового важеля та незначне зниження покриття запасів, що компенсується високою окупністю інвестицій та стабільним зростанням прибутку.

Висновок до розділу 3

На основі проведеного дослідження нами було розроблено та обґрунтовано напрями підвищення ефективності діяльності підприємства ФОП Мазур І. С., які базуються на удосконаленні організації виробництва, модернізації технічного оснащення та раціоналізації управління витратами. Основна увага приділена впровадженню нової техніки, що дозволяє підвищити продуктивність праці,

скоротити виробничий цикл та зменшити частку ручної праці у процесі виготовлення продукції.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню економічної ефективності діяльності підприємства. Згідно з проведеними розрахунками, після впровадження нової техніки виробнича собівартість дерев'яних вікон із сосни знизиться на 11–15 %, що зумовлено скороченням витрат на матеріали, енергоресурси та оплату праці. Одночасно прибуток підприємства зросте на 8,8 %, а рентабельність продукції підвищиться до 33,67 %, що свідчить про суттєве поліпшення фінансових результатів.

Економічна оцінка ефективності інвестиційного проекту показала, що термін окупності становить близько трьох років, а чистий дисконтований дохід перевищує 2 млн грн. Показник внутрішньої норми прибутковості становить 38 % та перевищує середньозважену вартість капіталу в розмірі 17,65 %, що підтверджує доцільність та інвестиційну привабливість модернізації. Отже, запропоновані напрями розвитку є економічно виправданими й сприяють зміцненню фінансової стійкості підприємства.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного дослідження на тему: «Економічна діагностика результатів діяльності підприємства ФОП Мазур І.С. м. Житомир» нами було зроблено ряд наступних висновків.

Економічна діагностика результатів діяльності підприємства є комплексним інструментом управління, що забезпечує оцінку фінансового стану, виявлення резервів зростання прибутку та рентабельності, аналіз ліквідності, стійкості й ділової активності на основі внутрішньої інформації (облік, звітність, документація) та зовнішніх джерел; вона дозволяє своєчасно усувати недоліки, прогнозувати ризики, обґрунтовувати управлінські рішення для власників, кредиторів та інвесторів, гарантуючи стале функціонування та конкурентоспроможність у ринкових умовах.

Методологічна основа економічної діагностики ґрунтується на діалектичному підході та комплексі формалізованих методів (абсолютних, відносних, середніх величин, порівняння, вертикального, горизонтального, трендового, факторного аналізу, фінансових коефіцієнтів), доповнених експертними оцінками; принципи послідовності, комплексності, порівняння та системності забезпечують об'єктивність аналізу, а вибір методів залежить від кваліфікації аналітика та специфіки поставлених завдань.

Об'єктом дослідження було обрано ФОП Мазур І.С. – це стабільний суб'єкт середнього підприємництва в м. Житомир, що спеціалізується на виробництві дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів (КВЕД 16.23) та будівництві з монтажем власної продукції (КВЕД 41.20). Завдяки вертикальній інтеграції, участі в тендерах ProZorro, експорту до Литви та відсутності судових/податкових проблем, підприємство демонструє високу надійність і регіональний потенціал.

Структура асортименту залишається збалансованою з акцентом на вікна та двері, а споживачами виступають переважно локальні забудовники, мешку частку становлять приватні клієнти та роздрібні мережі. Базисом постачальницької бази

підприємства слугує ДП «Житомирський лісгосп» та ТОВ «Хемпель Україна», які забезпечують стабільність сировини та зміцнюють конкурентні переваги серед основних конкурентів, таких як ТОВ «Астра», ПП «СІО» тощо, а співпраця з та мережами «Епіцентр К» та «БудМарт» стимулює якість і цінову гнучкість.

ФОП Мазур І.С. демонструє стабільне зростання та помірну фінансову стійкість за 2022–2024 рр. Обсяг реалізації зріс на 49,3%, чистий прибуток – на 55,2%, власний капітал – на 45,5%, що свідчить про ефективну операційну діяльність, вертикальну інтеграцію: виробництво + монтаж, та успішну участь у тендерах ProZorro.

Фінансовий стан є нестійким за трикомпонентним показником $S(0,0,1)$ через дефіцит власних оборотних коштів відносно запасів у розмірах 368,3 тис. грн. та 513,3 тис. грн. відповідно у 2022р. та 2024 р., компенсований короткостроковими кредитами у розмірі 142,8 тис. грн. Водночас інтегральний показник фінансового стану знаходиться в межах 0,07–0,08 протягом періоду дослідження, що підтверджує високу автономію 0,83 пункти, маневреність 0,85 пунктів та реальну вартість майна на рівні 0,94–0,95. Коефіцієнт загальної ліквідності високий – на рівні, 5,0 пунктів, але швидкої та абсолютної – низькі 0,06 та 0,00 пунктів відповідно, ділова активність підприємства покращилась – коефіцієнт оборотності оборотних активів збільшився на 13,9%, рентабельність продукції зросла до 28,98%, а активів до 44,34%.

Нами розроблено та обґрунтовано напрями підвищення ефективності діяльності підприємства ФОП Мазур І. С., які базуються на удосконаленні організації виробництва, модернізації технічного оснащення та раціоналізації управління витратами. Основна увага приділена впровадженню нової техніки, що дозволяє підвищити продуктивність праці, скоротити виробничий цикл та зменшити частку ручної праці у процесі виготовлення продукції.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню економічної ефективності діяльності підприємства. Згідно з проведеними розрахунками, після впровадження нової техніки виробнича собівартість дерев'яних вікон із сосни знизиться на 11–15 %, що зумовлено скороченням витрат на матеріали,

енергоресурси та оплату праці. Одночасно прибуток підприємства зростає на 8,8 %, а рентабельність продукції підвищиться до 33,67 %, що свідчить про суттєве поліпшення фінансових результатів.

Економічна оцінка ефективності інвестиційного проєкту показала, що термін окупності становить близько трьох років, а чистий дисконтований дохід перевищує 2 млн грн. Показник внутрішньої норми прибутковості становить 38 % та перевищує середньозважену вартість капіталу в розмірі 17,65 %, що підтверджує доцільність та інвестиційну привабливість модернізації.

Таким чином, реалізація розроблених пропозицій дозволить ФОП Мазур І. С. не лише підвищити ефективність виробничої діяльності, а й забезпечити стійке зростання обсягів випуску продукції, підвищення її конкурентоспроможності та поліпшення фінансових результатів. Комплекс запропонованих заходів сприятиме переходу підприємства до стабільного розвитку, розширенню ринкових можливостей і формуванню позитивного іміджу на ринку деревообробної продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрієнко М. М., Корж Л. О. Економічна діагностика конкурентоспроможності підприємства на ринку транспортних послуг. *Бізнес Інформ*, 2022. № 11. С. 149–154
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посібник. Київ : ЦНЛ, 2019. 328 с.
3. Балан В. Стратегічне управління: практикум. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Наукова столиця. 2018. 524 с.
4. Біляк Ю. В., Старюк В.В. Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу. *Ефективна економіка*. 2022. №7. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/download/158/158/321> (дата звернення 18.09.2025 року).
5. Бойко В.В. Сучасні тенденції розвитку економічної діагностики стану підприємств. *Економіка та управління на транспорті*. 2017. Вип. 4. С. 18–24
6. Бохонко О.В., Стрільчук Р.М. Трансформація сутності поняття «економічна діагностика» в сучасній економічній думці. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. №23. Ч. 2. С. 106-109.
7. Величко Т.Г. Основні напрями стратегічного управління підприємством в умовах сталого розвитку. *Агросвіт*. 2020. № 7. С. 92–96.
8. Веретенникова Г.Б., Омеласенко Н.М. Методи діагностики та прогнозування розвитку підприємства: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 190 с.
9. Височин І.В., Дідківський А.О. Фінансова діагностика як передумова прогнозування розвитку підприємства торгівлі. *Ефективна економіка*. 2025. №1. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/download/5541/5596/12514> (дата звернення 22.09.2025 року).
10. Вовк О.М., Ковальчук А.М. Стратегічне управління розвитком підприємств в умовах конкурентної економіки. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 1. С. 20–32.

11. Голей Ю.М. Сутність, завдання та методи діагностики економічної діяльності підприємства на сучасному етапі розвитку ефективного менеджменту. Держава і регіони. 2023. №4 (130). С. 58-64.

12. Гусєва О.Ю., Воскобєєва О.В., Ромащенко О.С. Економічна діагностика: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2021. 164 с.

13. Дикань В.Л., Токмакова І.В., Овчиннікова В.О. Економічна діагностика: підручник. Харків : УкрДУЗТ, 2022. 284 с.

14. Дмитренко Д. Концептуальний підхід до формування ефективної системи фінансової діагностики діяльності підприємства. Економіка та суспільство. 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-44> (дата звернення 13.10.2025 року).

15. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с.

16. Завитій О. Роль фінансової діагностики в діяльності підприємства. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2021. Вип. 1–2. С. 33–41.

17. Зимін Н. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. Економічний аналіз. 2020. Вип. 7. С. 262–265.

18. Зубенко В. О., Токмакова І. В. Економічна діагностика фінансового забезпечення підприємства в системі управління підприємством. Економіка : проблеми теорії та практики. 2008. Вип. 246. Т. 1. С. 141–146.

19. Карачин Н. П., Сметанюк О. А., Вітюк О. А., Мукоїд Д. Д. Діагностика ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Економічні науки. Вісник Хмельницького національного університету. 2021. № 3. С. 101–107.

20. Кащена Н. Б. Методологічна платформа діагностики економічної активності підприємств торгівлі. Науковий погляд: економіка та управління. 2021. № 3 (73). С. 22-27.

21. Коваленко В. В. Теоретичні підходи у визначенні сутності діагностики підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. № 2(1). С. 17-20.

22. Козлова В. Економічна діагностика в системі інформаційного забезпечення прийняття управлінського рішення. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences, 2022. 312.6 (2). С. 196–201

23. Кременець Ю. Діагностика підприємства: сутність та класифікація. Менеджмент та маркетинг бізнес-структур в неоіндустріальній економіці. 2020. С. 653–655.

24. Кривов'язюк І. В., Голуб В. Я. Обґрунтування господарських рішень на основі результатів комплексного діагностичного аналізу діяльності провідних світових машинобудівних корпорацій. Ефективна економіка. 2017. № 10. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/index.php/pdf/10_2018/pdf/1_2017/101.pdf?op=1&z=5799 (дата звернення 02.10.2025 року).

25. Кудельський В. Е. Фінансова діагностика у системі антикризового управління підприємством. Економічний простір. 2020. № 163. С 81-84.

26. Курганська М.Г. Функціональне призначення економічної діагностики на підприємстві URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/12891/1/Aktualni%20problemi%20ta%20perspektivi%20rozvitku%20Ukrayini_2022_64-65.pdf (дата звернення 12.10.2025 року).

27. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.

28. Міценко Н.Г., Сорока У.П. Фінансовий аналіз як метод діагностики фінансового стану підприємства. Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету. 2019. №11. С.192–196.

29. Мулик Т. О. Організація діагностики діяльності підприємства та його бізнес-процесів: теоретико-методичні підходи. Modern Economics. 2019. № 17. С. 158–164.

30. Овчаренко Ю.А. Діагностування економічної безпеки підприємства. Ефективна економіка. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4562> (дата звернення 11.10.2025 року).

31. Островська О.А., Юркевич О.М., Жмуд А.П., Колякіна О.М. Фінансова діагностика компаній в умовах військової агресії: проблеми та шляхи вирішення. Формування ринкових відносин в Україні. 2024. № 1 (272). С. 87-95.
32. Отенко І. П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.
33. Пілецька С.Т., Ткаченко Є.В. Формування стратегії інноваційного розвитку підприємства. Економічні студії. 2020. № 1. С. 146–150.
34. Проскурніна Н.В., Белявцева В.В., Гусакова О.О. Економічна діагностика як інструмент регулювання регіонального ринку споживачів товарів. Бізнес Інформ. 2021. №12. С. 140-147.
35. Самодай В.П., Машина Ю.П., Нечвоглод І.В. Діагностика та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2022. Випуск 1 (34). С. 145-149.
36. Смірнов О.О. Ефективність використання економічної діагностики у визначенні конкурентоспроможності підприємства на ринку. Центрально український науковий вісник. 2022. №8(41). С. 87-92.
37. Стрільчук Р.М., Кривов'язюк І.В., Кривов'язюк Б.І. Економічна діагностика діяльності промислового підприємства: теорія, методика та практика реалізації. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2019. №33. С. 130-137.
38. Терещенко І.О., Білецька Д.І. Конкурентні стратегії управління підприємством. Агросвіт. 2019. № 20. С. 82–87.
39. Черкасова Т.І., Єпіфанова І.М. Технології економічної діагностики як базова складова економічного управління підприємством. Економіка та суспільство. 2024. №64. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4214/4141> (дата звернення 03.10.2025 року).
40. Чорний Б., Гонсьор Ю., Механізм діагностики діяльності підприємств в конкурентному середовищі. Path of Science. 2024. № 10 (1). С. 3008-3014.

41. Юнацький М. О. Огляд сучасних методів прогнозування фінансового стану підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6232> (дата звернення 27.09.2025 року).

